Finansutskottets betänkande

1982/83:14

om åtgärder mot kapitalflykt och ekonomisk brottslighet (motion 1981/82:1580 yrk. 1–3)

Motionen

I motion 1981/82:1580 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs – med hänvisning till motiveringen i motion 1981/82:1578 – såvitt nu är i fråga

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att det statliga stödet till företag kontrolleras långt hårdare än i dag beträffande möjligheterna till ekonomisk brottslighet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att i varje sammanhang där statliga närings- eller kreditpolitiska åtgärder föreslås beakta dess effekter på den ekonomiska brottsligheten,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att bankerna skall tvingas till långt bättre kontroll av kreditgivningen än vad som f. n. är fallet.

Inom ramen för regional- och näringspolitiken har en rad stödformer skapats, bl. a. direkt ekonomiskt stöd till företag som bedriver viss verksamhet eller har sin verksamhet lokaliserad till vissa delar av landet. Åtgärderna har i kombination med otillräcklig kontroll enligt motionärerna medfört att allmänna medel "vandrat ned i fickorna" på företagare som genom olika skenmanövrer uppgett sig fylla kraven för att få bidrag.

Samhällets åtgärder mot ekonomiska brott har, säger motionärerna, hittills präglats av en för låg och felaktig ambitionsnivå. Insatserna måste därför få en större och kraftfullare inriktning på förebyggande åtgärder.

En särskild inriktning bör enligt motionärernas mening göras på förebyggande åtgärder. Som exempel på mer förebyggande åtgärder av enkelt slag – dvs. sådana som inte i sig ger sig på den befintliga ekonomiska grundstrukturen – nämns i motionen bl. a. följande:

a) Att man i varje sammanhang där man föreslår statliga närings- eller kreditpolitiska åtgärder beaktar dess effekter på den ekonomiska brottsligheten.

b) Att statligt stöd till företag kontrolleras långt hårdare än vad som i dag är fallet.

c) Att bankerna tvingas kontrollera sin kreditgivning långt bättre än vad som är fallet i dag. Det är genomgående erfarenhet att svarta verksamheter nästan alltid visar sig ha finansierats med vita pengar, dvs. i normalfallet vanligt banklån. Dessa pengar har lånats ut på i många fall synnerligen lösa

grunder till suspekta bolag och personer. En hårdare banklagstiftning som ålägger bankerna en mycket noggrann kreditprövning speciellt vid krediter till kritiska branscher som fastighetshandel, entreprenörföretag etc. vore ytterst välkommen.

Utskottet

Det statliga stödet i form av lån eller bidrag till företag har ökat kraftigt under senare år. Ett stort antal stödformer har tillkommit samtidigt som stödbeloppen har blivit större. Statligt stöd kan utgå som ett led i regional- eller arbetsmarknadspolitiken. Även av industripolitiska och andra skäl kan stöd utgå.

Regler om statligt stöd till företag finns i flera olika författningar. Här kan nämnas förordningen (1979:632) om regionalpolitiskt stöd, vari ges regler om lokaliseringsstöd, och förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. I de olika bidrags- och låneförfattningarna finns föreskrifter om uppföljning och kontroll.

Samhällskontrollen över bankernas kreditgivning sker på så sätt att dessa övervakas av riksbanken, bankinspektionen, valutastyrelsen, näringsfrihetsombudsmannen, konsumentombudsmannen och datainspektionen. Bankinspektionen kontrollerar att sund bankverksamhet iakttas och utövar priskontroll på banktjänster. Det förtjänar att erinras om att beträffande den del av kreditgivningen som sker utanför kreditinstituten är samhällets kontrollmöjligheter av rent praktiska skäl starkt begränsade.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget med en förstärkt kontroll över användningen av samhällets stöd till företagen. Som framgått finns föreskrifter om uppföljning och kontroll i olika bidrags- och låneförfattningar. Det kan dock ha funnits vissa brister i den hittillsvarande kontrollen.

När det gäller det i motionen framförda kravet på en bättre kontroll av bankernas kreditgivning vill utskottet erinra om att banklagstiftningen ställer höga krav på bankernas kreditprövning liksom på deras verksamhet i övrigt. Det ankommer på bankinspektionen att kontrollera att dessa krav uppfylls.

Vid regeringens tillträde efter valet 1982 deklarerade statsministern att en rättvis fördelning kräver att samhället ser till att inte någon skall kunna dra sig undan från sin del av ansvaret. Regeringen kommer därför att intensifiera kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Statsministern anmälde att en särskild kommission skall tillkallas för att leda detta arbete.

Enligt vad utskottet erfarit kommer bl. a. frågor rörande en bättre kontroll av det statliga stödet till företagen och frågor med anknytning till kontrollen av bankernas kreditgivning att behandlas av denna kommission. Det kan i detta sammanhang nämnas att kommissionen löpande kommer att kunna ge förslag till åtgärder. Mot denna bakgrund finner utskottet att de yrkanden i

motion 1580 som behandlas i detta betänkande i stort kommer att tillgodoses inom ramen för kommissionens arbete.

Med det anförda hemställer utskottet

att riksdagen avslår motion 1981/82:1580 yrkandena 1-3.

Stockholm den 23 november 1982

På finansutskottets vägnar
MATS HELLSTRÖM

Närvarande: Mats Hellström (s), Lars Tobisson (m), Arne Gadd (s), Lennart Blom (m), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Rolf Rämgård (c), Christer Nilsson (s), Torsten Karlsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Wirtén (fp), Hugo Hegeland (m), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Britta Hammarbacken (c) och Hans Petersson i Hallstahammar (vpk).

Särskilt yttrande

Lars Tobisson, Lennart Blom, Filip Fridolfsson och Hugo Hegeland (alla m) anför:

Det betydande inslaget av selektiva åtgärder inom regional- och arbetsmarknadspolitiken leder automatiskt till krav på en omfattande kontrollapparat. Enligt vår mening finns skäl framhålla att en mer generell inriktning av stödet till företagsamheten skulle minska utrymmet för skilda former av ekonomisk brottslighet och därmed begränsa behovet av statliga kontrollåtgärder.

GOTAB 73061 Stockholm 1982